Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

26. ožujka 2020.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Zaštita potrošača – Ugovori o potrošačkim kreditima – Direktiva 2008/48/EZ – Članak 3. točka (g), članak 10. stavak 2. i članak 22. stavak 1. – Razina usklađivanja – Pojam ‚nekamatni troškovi kredita' – Direktiva 93/13/EEZ – Članak 1. stavak 2. – Nepoštene odredbe u potrošačkim ugovorima – Gornja granica ukupnih nekamatnih troškova kredita – Ugovorne odredbe koje su odraz obaveznih zakonskih ili regulatornih odredaba – Isključenost"

U predmetu C-779/18,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Općinski sud u Siemianowicama Śląskiem, Poljska), odlukom od 9. studenoga 2018., koju je Sud zaprimio 12. prosinca 2018., u postupku

**Mikrokasa S. A.,**

**Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty**

protiv

**XO,**

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: J.-C. Bonichot, predsjednik vijeća, M. Safjan, L. Bay Larsen, C. Toader (izvjestiteljica) i N. Jääskinen, suci,

nezavisni odvjetnik: G. Hogan,

tajnik: M. Aleksejev, načelnik odjela,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 13. studenoga 2019.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za Mikrokasu S. A., M. Kamiński, *radca prawny*,

– za poljsku vladu, B. Majczyna, M. Kamejsza-Kozłowska i D. Lutostańska, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, G. Goddin, K. Herbout-Borczak, A. Szmytkowska i N. Ruiz García, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 19. prosinca 2019.,

* Jezik postupka: poljski

donosi sljedeću

**Presudu**

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima (SL 1993., L 95, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24.) i Direktive 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ (SL 2008., L 133, str. 66.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 13., str. 58. i ispravak SL 2014., L 283, str. 66.).

2 Zahtjev je upućen u okviru dvaju sporova, koja je sud koji je uputio zahtjev spojio, između Mikrokase S. A. odnosno Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty (u daljnjem tekstu: Revenue) i osobe XO u pogledu zahtjevâ za plaćanje iznosa dugovanih na temelju dva ugovora o potrošačkom kreditu.

## Pravni okvir

### *Pravo Unije*

*Direktiva 93/13*

3 Trinaesta i dvadeset četvrta uvodna izjava Direktive 93/13 glase:

„budući da se pretpostavlja da zakonske ili regulatorne odredbe država članica kojima se izravno ili neizravno utvrđuju uvjeti potrošačkih ugovora ne sadrže nepoštene odredbe; budući da se ne čini potrebnim da budu podložni oni uvjeti koji odražavaju obvezne zakonske ili regulatorne odredbe i načela ili odredbe međunarodnih konvencija u kojima su države članice ili Zajednica stranke; budući da se u tom pogledu izrazom iz članka 1. stavka 2. koji glasi ‚obveznih zakonskih ili regulatornih odredaba' obuhvaćaju i propisi koji se u skladu sa zakonom primjenjuju na ugovorne stranke ako nisu utvrđena nikakva drukčija rješenja;

[…]

budući da sudovi ili upravna tijela država članica moraju na raspolaganju imati odgovarajuća i djelotvorna sredstva za sprečavanje stalne primjene nepoštenih odredaba u potrošačkim ugovorima."

4 Člankom 1. te direktive određeno je:

„1. Svrha ove Direktive je uskladiti zakone i druge propise država članica koji se odnose na nepoštene odredbe u ugovorima koji se sklapaju između prodavatelja robe ili pružatelja usluga i potrošača.

2. Ugovorne odredbe koje su odraz obaveznih zakonskih ili regulatornih odredaba i odredaba ili načela međunarodnih konvencija u kojima su države članice ili Zajednica stranke, posebno u području prijevoza, ne podliježu odredbama ove Direktive."

5 Članak 3. Direktive 93/13 definira pretpostavke pod kojima se odredba sadržana u ugovoru koji je prodavatelj robe ili pružatelj usluge sklopio s potrošačem smatra nepoštenom.

6 Člankom 6. stavkom 1. te direktive određeno je:

„Države članice utvrđuju da u ugovoru koji je prodavatelj robe ili pružatelj usluge sklopio s potrošačem prema nacionalnom pravu nepoštene odredbe nisu obvezujuće za potrošača, a da ugovor u tim uvjetima i dalje obvezuje stranke ako je u stanju nastaviti važiti i bez tih nepoštenih odredaba.”

7 Članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 glasi kako slijedi:

„U interesu potrošača i tržišnih konkurenata države članice osiguravaju da postoje primjerena i djelotvorna sredstva za sprečavanje stalnog korištenja nepoštenih odredaba u ugovorima koji prodavatelji robe i pružatelji usluga sklapaju s potrošačima.”

*Direktiva 2008/48*

8 Uvodne izjave 7., 9., 19., 20. i 44. Direktive 2008/48 glase:

„(7) Kako bi se što lakše došlo do unutarnjeg tržišta potrošačkih kredita koje dobro funkcionira, usklađeni okvir Zajednice potrebno je predvidjeti u čitavom nizu osnovnih područja. S ciljem neprestanog razvoja tržišta potrošačkih kredita i povećane mobilnosti europskih građana, uspostavi suvremenog prava o potrošačkim kreditima trebalo bi pomoći zakonodavstvom Zajednice koje će biti usmjereno na budućnost, sposobno za prilagodbu budućim oblicima kredita i koje će državama članicama omogućiti odgovarajući stupanj fleksibilnosti u njihovoj provedbi.

[…]

(9) Potpuno usklađivanje potrebno je kako bi se osiguralo da svi potrošači u Zajednici uživaju visoku i ekvivalentnu razinu zaštite svojih interesa i stvaranja istinskog unutarnjeg tržišta. […]

[…]

(19) Kako bi se potrošačima omogućilo da odluke donose potpuno upoznati s činjenicama, treba im odgovarajuće informacije o uvjetima i troškovima kredita te o njihovim obvezama, a koje potrošači mogu ponijeti sa sobom i razmotriti, pružiti prije donošenja odluke o ugovoru o kreditu. Kako bi se osigurala najveća moguća transparentnost i mogućnost usporedbe ponuda, takve informacije trebaju obuhvaćati posebno efektivnu kamatnu stopu koja se primjenjuje na taj kredit, određenu na isti način diljem Zajednice. […]

(20) Ukupni troškovi kredita za potrošača trebali bi obuhvaćati sve troškove, uključujući i kamate, provizije, takse, naknade za kreditne posrednike i sve druge naknade koje potrošači moraju platiti u vezi s ugovorom o kreditu, izuzev troškova javnog bilježnika. Stvarno poznavanje troškova od strane vjerovnika trebalo bi procjenjivati objektivno, uzimajući u obzir zahtjeve u pogledu profesionalne pažnje.

[…]

(44) S ciljem osiguravanja tržišne transparentnosti i stabilnosti te čekajući daljnje usklađivanje, države bi članice trebale osigurati da su uvedene odgovarajuće mjere za uređenje ili nadzor vjerovnikâ.”

9 U skladu s člankom 1. Direktive 2008/48, njezina svrha je usklađivanje određenih aspekata zakona i drugih propisa država članica o ugovorima koji obuhvaćaju potrošačke kredite.

10 Člankom 3. te direktive određeno je:

„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

(a) ‚potrošač' znači fizička osoba koja u transakcijama obuhvaćenima ovom Direktivom djeluje u svrhe izvan svojeg obrta, poslovanja ili profesije;

[…]

(g) ‚ukupni troškovi kredita za potrošača' znači svi troškovi, uključujući i kamate, provizije, pristojbe ili bilo koju drugu vrstu naknade koju potrošač mora platiti u vezi s ugovorom o kreditu i koji su poznati vjerovniku, osim troškova javnog bilježnika; troškovi u pogledu dodatnih usluga koje se odnose na ugovor o kreditu, a posebno premije osiguranja, također su uključeni ako je, povrh toga, sklapanje ugovora o pružanju drugih usluga obvezno s ciljem dobivanja kredita ili dobivanja kredita prema uvjetima koje vrijede na tržištu;

(h) ‚ukupan iznos koji plaća potrošač' znači zbroj ukupnog iznosa kredita i ukupnih troškova kredita za potrošača;

[…]"

11 Člankom 5. navedene direktive, naslovljenim „Informacije prije sklapanja ugovora", određeno je:

„1. Pravodobno, prije nego što se potrošač obveže ugovorom o kreditu ili ponudom, vjerovnik i, kada je to primjereno, kreditni posrednik, na temelju kreditnih uvjeta i odredaba koje nudi vjerovnik i, prema potrebi, želja i informacija koje je izrazio odnosno dostavio potrošač, potrošaču pružaju sve informacije koje su mu potrebne za uspoređivanje različitih ponuda s ciljem donošenja informirane odluke o tome hoće li sklopiti ugovor o kreditu. Takve informacije, na papiru ili nekom trajnom mediju, daju se putem obrasca Standardnih informacija o kreditu za potrošače u Europskoj uniji navedenog u Prilogu II. Smatra se da je vjerovnik ispunio sve zahtjeve za informiranjem u ovom stavku i u članku 3. stavcima 1. i 2. Direktive 2002/65/EZ ako je dao Standardne informacije o kreditu za potrošače u Europskoj uniji.

Predmetne informacije definiraju:

[…]

(c) ukupan iznos kredita i uvjete kojima je uređeno povlačenje tranše;

[…]

(g) efektivnu kamatnu stopu i ukupan iznos koji potrošač treba platiti, ilustrirane reprezentativnim primjerom u kojemu se spominju sve pretpostavke primijenjene u izračunu te stope; ako je potrošač obavijestio vjerovnika o jednoj komponenti ili većem broju komponenata koje želi da njegov kredit ima, kao što je trajanje ugovora o kreditu i ukupan iznos kredita, vjerovnik u obzir uzima i te komponente; ako su ugovorom o kreditu predviđeni različiti načini povlačenja tranše s različitim pristojbama ili stopama zaduživanja te ako vjerovnik primjenjuje pretpostavku navedenu u točki (b) dijela II. Priloga I., on je dužan naznačiti da drukčiji mehanizmi povlačenja tranše za tu vrstu kredita mogu rezultirati višim efektivnim kamatnim stopama;

[…]"

12 Članak 10. navedene direktive, naslovljen „Informacije koje treba uključiti u ugovore o kreditu”, predviđa:

„1. Ugovori o kreditu sastavljaju se na papiru ili na nekom drugom trajnom mediju. Sve ugovorne stranke dobivaju primjerak ugovora o kreditu. Ovaj članak ne dovodi u pitanje bilo kakva nacionalna pravila koja se odnose na valjanost sklapanja ugovora o kreditu koji su u skladu s pravom Zajednice.

2. Ugovor o kreditu jasno i sažeto definira:

[…]

(d) ukupan iznos kredita i uvjete koji uređuju povlačenje novca na temelju ugovora o kreditu;

[…]

(g) efektivnu kamatnu stopu i ukupan iznos koji je potrošač dužan platiti izračunan u trenutku sklapanja ugovora o kreditu; treba spomenuti sve pretpostavke primijenjene u izračunu te stope;

[…]

(u) prema potrebi, ostale ugovorne uvjete i odredbe;

[…]”

13 Člankom 22. Direktive 2008/48, naslovljenim „Usklađivanje i imperativna narav ove Direktive”, određeno je:

„1. Ako ova Direktiva sadrži usklađene odredbe, države članice ne smiju zadržati niti uvoditi nove odredbe u svoje nacionalno pravo osim onih utvrđenih ovom Direktivom.

[…]

3. Nadalje, države članice osiguravaju da se odredbe koje one donesu u provedbi ove Direktive ne mogu zaobići kao rezultat načina formuliranja ugovora, posebno integriranjem povlačenja tranše ili ugovora o kreditu koji potpadaju pod područje primjene ove Direktive u ugovore o kreditu čija bi narav ili svrha omogućili izbjegavanje njegove primjene.

[…]”

### *Poljsko pravo*

*Građanski zakonik*

14 U skladu s člankom 359. Kodeksa cywilnog (Građanski zakonik):

„1. Kamate na novčani iznos duguju se samo ako proizlaze iz pravnog akata ili zakona, sudske odluke ili odluke drugog nadležnog tijela.

2. Ako osim toga nije određen iznos kamata, duguju se zakonske kamate, čiji je iznos jednak zbroju referente stope Poljske narodne banke i 3,5 postotna boda.

$2^1$. Najviši iznos kamata koji proizlazi iz pravnog posla ne može biti veći od dvostrukog iznosa zakonskih kamata na godišnjoj razini (najviši iznos kamata).

$2^2$. Ako iznos kamata koji proizlazi iz pravnog posla prelazi najviši iznos kamata, kamate se duguju do najvišeg iznosa kamata.

$2^3$. Ugovorne odredbe ne mogu isključiti ili ograničiti odredbe o najvišem iznosu kamata, čak i ako se primjenjuje strano pravo. U tom slučaju primjenjuju se zakonske odredbe.

4. Objavom u Službenom listu Republike Poljske, „Monitor Polski" ministar pravosuđa utvrđuje iznos zakonskih kamata."

15 Člankom $385^1$ navedenog zakonika određeno je:

„1. Odredbe ugovora sklopljenog s potrošačem o kojima se nije pojedinačno pregovaralo ne obvezuju potrošača ako definiraju njegova prava i obveze protivno dobrim običajima i nanose znatnu štetu njegovim interesima (nezakonite odredbe). Ova se odredba ne odnosi na ugovorne odredbe kojima se uređuju glavne obveze strana, među kojima su cijena ili naknada, ako su sastavljene na nedvosmislen način.

2. Kada primjenom stavka 1. pojedina odredba ugovora ne obvezuje potrošača, strane i dalje obvezuju ostale ugovorne odredbe.

3. Odredbe ugovora sklopljenog s potrošačem koje nisu bile predmet pojedinačnih pregovora jesu ugovorne odredbe na čiji sadržaj potrošač nije mogao imati konkretni utjecaj. Osobito je riječ o ugovornim odredbama preuzetim iz obrasca ugovora koji je suugovarač predložio potrošaču.

[…]"

*Zakon o potrošačkom kreditu*

16 Ustawom o kredycie konsumenckim (Zakon o potrošačkom kreditu), od 12. svibnja 2011. (Dz. U. br. 126, poz. 715), u verziji koja je bila na snazi u vrijeme nastanka činjenica o kojima je riječ u glavnom postupku (u daljnjem tekstu: Zakon o potrošačkom kreditu), u poljski pravni poredak prenesena je Direktiva 2008/48.

17 Članak 5. stavak 1., točke 6. do 8. tog zakona definiraju sljedeće pojmove:

„ukupni troškovi kredita – svi troškovi koje potrošač mora platiti u vezi s ugovorom o kreditu, osobito: (a) kamate, provizije, naknade, pristojbe i marže, ako su poznate vjerovniku i (b) troškovi dodatnih usluga, a osobito troškovi osiguranja, ako je njihovo plaćanje obvezno u cilju dobivanja kredita ili dobivanja kredita pod oglašenim uvjetima, osim troškova javnog bilježnika koje plaća potrošač;

nekamatni troškovi kredita – svi troškovi koje potrošač plaća u vezi s ugovorom o potrošačkom kreditu, osim kamata;

ukupan iznos kredita – maksimalan iznos novca, ne uključujući troškove kredita, koji vjerovnik na temelju ugovora o kreditu stavlja na raspolaganje potrošaču ili, u slučaju ugovora u pogledu kojih ništa nije predviđeno kada je riječ o tom maksimalnom iznosu, ukupan iznos novca, ne uključujući troškove kredita, koji vjerovnik na temelju ugovora o kreditu stavlja na raspolaganje potrošaču;

ukupan iznos koji plaća potrošač – zbroj ukupnih troškova kredita i ukupnog iznosa kredita".

18 Člankom 13. navedenog zakona određeno je::

„1. Prije sklapanja ugovora o potrošačkom kreditu, vjerovnik ili kreditni posrednik mora potrošaču, na trajnom mediju, pravodobno pružiti sljedeće informacije kako bi se potonji mogao s njima upoznati:

[…]

(5) ukupan iznos kredita;

(6) datume i načine otplate kredita;

(7) ukupan iznos koji potrošač plaća;

[…]

(10) kada je to primjenjivo, informacije o ostalim troškovima koje potrošač mora platiti u vezi s ugovorom o potrošačkom kreditu, osobito informacije o kamatama, naknadama, maržama i pristojbama, uključujući pristojbe za vođenje jednog ili većeg broja računa na kojima su vidljive i transakcije uplata i povlačenja tranše, zajedno s pristojbama za uporabu određenog sredstva plaćanja i za transakcije uplate i za transakcije povlačenja tranše, te informacije o troškovima dodatnih usluga, osobito usluga osiguranja, ako su oni poznati vjerovniku, i uvjetima pod kojima se ti troškovi smiju mijenjati;

(11) informacije o troškovima javnog bilježnika koje je eventualno potrebno platiti;

[…]

19 Članak 30. tog zakona predviđa:

„1. Ne dovodeći u pitanje članke 31. do 33., ugovor o potrošačkom kreditu treba sadržavati:

[…]

(2) vrstu kredita;

[…]

(4) ukupan iznos kredita;

(5) datume i načine otplate kredita;

(6) kreditnu kamatnu stopu […];

(7) efektivnu kamatnu stopu i ukupan iznos koji potrošač mora platiti izračunan u trenutku sklapanja ugovora o potrošačkom kreditu, kao i sve pretpostavke kojima se koristilo u izračunu tog iznosa;

(8) pravila i rokove otplate kredita, […];

(9) informacije o rokovima i pravilima plaćanja kamata i bilo kojih drugih troškova kredita ako vjerovnik ili kreditni posrednik omogućuje odgodu plaćanja kredita;

(10) informacije o drugim troškovima koje potrošač mora platiti u vezi s ugovorom o potrošačkom kreditu, osobito o pristojbama, uključujući pristojbe za vođenje jednog ili većeg broja računa na kojima su vidljive i transakcije uplata i povlačenja tranše, zajedno s pristojbama za uporabu

određenog sredstva plaćanja i za transakcije uplate i za transakcije povlačenja tranše, te informacije o naknadama, maržama i troškovima dodatnih usluga, osobito usluga osiguranja, ako su poznati vjerovniku, i uvjetima pod kojima se ti troškovi smiju mijenjati;

[…]”

20 U skladu s člankom 36a tog zakona:

„1. Maksimalan iznos nekamatnih troškova kredita izračunava se prema formuli:

MPKK ≤ (K × 25 %) + (K × N/R × 30 %)

pri čemu pojedini simboli znače sljedeće:

MPKK - maksimalan iznos nekamatnih troškova kredita,

K - ukupan iznos kredita,

n – rok otplate u danima,

R –broj dana u godini.

2. Nekamatni troškovi kredita tijekom cjelokupnog trajanja ugovora o kreditu ne smiju premašiti ukupan iznos kredita.

3. Nekamatni troškovi kredita koji proizlaze iz ugovora o potrošačkom kreditu ne plaćaju se u dijelu u kojem premašuju maksimalan iznos nekamatnih troškova kredita izračunan na način opisan u stavku 1. ili ukupan iznos kredita.”

21 Člankom 47. Zakona o potrošačkom kreditu određeno je:

„Nijedna ugovorna odredba ne smije isključiti ili ograničiti prava potrošačâ utvrđena zakonom. U tom slučaju primjenjuju se zakonske odredbe.”

## Glavni postupak i prethodna pitanja

22 Postupak u dvama predmetima povodom kojih je podnesen zahtjev za prethodnu odluku, a koje je sud koji je uputio zahtjev spojio odlukom od 8. studenoga 2018, pokrenule su bankarske ustanove Mikrokasa i Revenue protiv osobe XO.

23 U prvom predmetu je osoba XO je u svojstvu potrošača u smislu Direktive 2008/48 s društvom Mikrokasa 21. prosinca 2016. sklopila ugovor o zajmu iznosa od 4000 poljskih zlota (PLN, oko 940 eura), koje je mogla vratiti u 30 mjesečnih obroka do 28. lipnja 2019. Na temelju tog ugovora potrošač se također obvezao platiti 600 PLN (oko 139 eura) na ime naknade za obradu kredita i 3400 PLN (oko 790 eura) na ime administrativnih naknada. Zaračunane su i ugovorne kamate po godišnjoj stopi od 7 %, za iznos od 371,87 PLN (oko 86 eura).

24 Nakon što nije plaćen nijedan obrok, društvo Mikrokasa podnijelo je tužbu Sądu Rejonowy w Siemianowicach Śląskich I Wydział Cywilny (Općinski sud u Siemianowicama Śląskiem, prvi građanski odjel, Poljska) protiv osobe XO kojom je zahtijevalo da se potonjoj naloži plaćanje 8184,53 PLN (oko 1 927 eura).

25 Što se tiče drugog predmeta, isti je potrošač 21. studenoga 2016. s društvom IPF Polska sp. z. o. o., internetski sklopio ugovor o zajmu 3000 PLN (oko 703,18 eura), koje je mogao vratiti do 28. svibnja 2018. U skladu s odredbama tog ugovora, potrošač je bio dužan platiti naknadu od 2084 PLN (oko 488,46 eura). Ugovorne kamate zaračunane su po godišnjoj stopi od 10 %, a u ukupnom iznosu od 248,41 PLN (oko 57 eura).

26 Tražbinu koja proizlazi iz tog ugovora društvo IPF Polska prenijelo je društvu Revenue ugovorom o ustupu tražbine 16. kolovoza 2017. Potonji je 27. listopada 2017. podnio tužbu protiv osobe XO kojom je zahtijevao plaćanje 5196,68 PLN (oko 1 218,09 eura) na ime neispunjenja obveze plaćanja. Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie (Općinski sud u zapadnom Lublinu, Poljska) donio je rješenje o nalogu za plaćanje. Potrošač je podnio žalbu protiv tog rješenja Sądu Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Općinski sud u Siemianowicama Śląskiem, Poljska).

27 Taj sud navodi da su nekamatni troškovi kredita u dvama ugovorima o kojima je riječ u glavnom postupku izračunani na temelju formule utvrđene nacionalnim zakonodavstvom u članku 36a Zakona o potrošačkom kreditu i ne prekoračuju najviši dopušteni iznos.

28 Međutim, taj sud dvoji o usklađenosti s Direktivom 2008/48, a osobito s obzirom na potpuno usklađivanje provedeno tom direktivom, nacionalnog zakonodavstva koje uvodi pojam „ukupnih nekamatnih troškova kredita”, koji nije predviđen navedenom direktivom. Osobito, valjat će se zapitati o tome može li uvođenje takvog pojma povrijediti ciljeve utvrđene Direktivom 2008/48.

29 Usto, u slučaju da su ukupni nekamatni troškovi kredita izračunani na način koji je zakonodavac uspostavio u članku 36a Zakona o potrošačkom kreditu, te će se troškove odrediti na temelju formule koja ne ovisi o uslugama koje je stvarno pružio prodavatelj robe ili pružatelj usluge i sredstvima koja je uložio. Tako potrošač ne bi mogao saznati prave troškove kredita niti bi mogao biti pravilno obaviješten o svojoj pravnoj situaciji na dan sklapanja ugovora.

30 Sud koji je uputio zahtjev dvoji i o primjenjivosti Direktive 93/13 kad postoje ugovorne odredbe koje su u skladu s nacionalnim odredbama o najvišim dopuštenim troškovima.

31 Taj sud naglašava da je poljski zakonodavac donošenjem članka 36a Zakona o potrošačkom kreditu želio zajamčiti granice troškova koji se zaračunavaju potrošačima time što je u tom članku navedeno da ukupni troškovi kredita, izuzev kamata, ne smiju biti veći od 55 % ukupnog iznosa kredita na godišnjoj razini, 85 % za dvogodišnje razdoblje i 100 % neovisno o trajanju kredita.

32 Međutim, prema mišljenju navedenog suda, u praksi prodavatelji robe ili pružatelji usluge često izabiru najviši dopušteni iznos prema zakonskoj formuli a da pritom nužno ne uzimaju u obzir stvarno nastale troškove.

33 Slijedom toga, postoji bojazan da prodavatelj robe ili pružatelj usluge ostvario pretjeranu i neopravdanu prednost na štetu potrošača, što bi potrošaču prouzrokovalo znatnu neravnotežu koja proizlazi iz usporedbe ukupnog iznosa kredita i ukupnih troškova kredita.

34 Sud koji je uputio zahtjev također ističe da se trenutna praksa poljskih sudova razlikuje, pri čemu neki od njih iz nadzora nepoštenosti isključuju troškove utvrđene na temelju članka 36a Zakona o potrošačkom kreditu, dok drugi te troškove ocjenjuju s obzirom na kriterije uspostavljene nacionalnim zakonodavstvom kojim se prenosi članak 3. Direktive 93/13.

35 U tim je okolnostima Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Općinski sud u Siemianowicama Śląskiem) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li odredbe Direktive 2008/48, osobito njezin članak 3. točku (g), članak 10. stavak 1. i članak 22. stavak 1., tumačiti na način da im se protivi odvajanje takozvanih ‚nekamatnih troškova kredita', utvrđenih u paušalnom iznosu prema zakonskoj formuli za izračun opisanoj u članku 36.a Zakona o potrošačkim kreditima, od takozvanih ‚ukupnih troškova kredita za potrošača' iz navedene direktive na način koji omogućava da se od potrošača sakriju stvarni nekamatni troškovi kredita koje snosi poduzetnik?

2. Treba li odredbe Direktive 93/13, osobito njezin članak 1. stavak 2., članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1., tumačiti na način da im se protivi provjera uvjeta ugovorâ o potrošačkim kreditima iz perspektive uvjeta navedenih u članku 3. te direktive, u dijelu koji obuhvaća takozvane nekamatne troškove kredita, koji se utvrđuju na temelju kriterija navedenih u članku 36.a Zakona o potrošačkim kreditima?"

## O prethodnim pitanjima

### *Prvo pitanje*

36 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 3. točku (g), članak 10. stavak 1. i članak 22. stavak 1. Direktive 2008/48 tumačiti na način da im se protivi nacionalna odredba koja određuje metodu izračuna najvišeg iznosa nekamatnih troškova kredita koji se mogu nametnuti potrošaču u okviru ugovorâ o potrošačkom kreditu.

37 Najprije valja podsjetiti na to da je svrha Direktive 2008/48, u skladu s njezinim člankom 1., usklađivanje određenih aspekata zakona i drugih propisa država članica o ugovorima koji obuhvaćaju potrošačke kredite.

38 Nadalje, iz članka 22. stavka 1. te direktive proizlazi da, ako ona sadržava usklađene odredbe, države članice ne smiju zadržati niti uvoditi nove odredbe u svoje nacionalno pravo osim onih utvrđenih njome.

39 Naposljetku, kao što proizlazi iz ustaljene sudske prakse Suda, radi osiguranja široke zaštite potrošača, zakonodavac Unije se u članku 3. točki (g) te direktive odlučio za široku definiciju pojma „ukupni troškovi kredita za potrošača" na način da oni obuhvaćaju troškove, uključujući i kamate, provizije, pristojbe ili bilo koju drugu vrstu naknade koju potrošač mora platiti u vezi s ugovorom o kreditu, koji su poznati vjerovniku, osim troškova javnog bilježnika (vidjeti u tom smislu presude od 26. veljače 2015., Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, t. 48.; od 8. prosinca 2016., Verein für Konsumenteninformation, C-127/15, EU:C:2016:934, t. 35. i od 11. rujna 2019., Lexitor, C-383/18, EU:C:2019:702, t. 23.).

40 Međutim, Direktiva 2008/48 ne sadržava ni pojam „nekamatni troškovi kredita" ni odredbe koje uređuju ograničenje troškova kredita ili njihovu raspodjelu na trgovca i potrošača. Iz elemenata spisa podnesenog Sudu proizlazi da navedeni „nekamatni troškovi kredita" čine potkategoriju „ukupnih troškova kredita" u smislu članka 3. točke (g) Direktive 2008/48, pri čemu potonji troškovi obuhvaćaju sve troškove, uključujući osobito i kamate.

41 Članak 5. stavak 1. točka (g) navedene direktive, u kojoj su navedene informacije koje se prije sklapanja ugovora trebaju pružiti potrošaču i njezin članak 10. stavak 2. točka (g), koji sadržava informacije koje moraju biti jasno i sažeto definirane, predviđaju obvezu informiranja potrošača o „ukupnom iznosu koji

plaća potrošač”, koji je u članku 3. točki (h) Direktive 2008/48 definiran kao „zbroj ukupnog iznosa kredita i ukupnih troškova kredita za potrošača”. U tim odredbama nije predviđena obveza informiranja o nekamatnim troškovima kredita ili metodi njihova izračuna.

42 Slijedom toga, valja utvrditi da Direktiva 2008/48 ne sadržava nikakvu usklađenu odredbu o „nekamatnim troškovima kredita” ili načinu na koji oni trebaju biti izračunani.

43 Iako Direktiva 2008/48 usklađuje tek određene aspekte pravila država članica u području ugovora o potrošačkim kreditima, iz njezine uvodne izjave 44. proizlazi da bi, s ciljem osiguravanja tržišne transparentnosti i stabilnosti te čekajući daljnje usklađivanje, države članice trebale osigurati da su uvedene odgovarajuće mjere za uređenje ili nadzor vjerovnikâ (vidjeti u tom smislu presudu od 6. lipnja 2019., Schyns, C-58/18, EU:C:2019:467, t. 44.). Međutim, valja se uvjeriti da te mjere ne povrjeđuju područja usklađena Direktivom 2008/48.

44 S tim u vezi valja podsjetiti na to da je Direktiva 2008/48 donesena s dvostrukim ciljem osiguranja visoke i jednake razine zaštite interesa svih potrošača u Europskoj uniji i stvaranja učinkovitog unutarnjeg tržišta potrošačkog kreditiranja (presude od 5. rujna 2019., Pohotovosť, C-331/18, EU:C:2019:665, t. 41. i od 19. prosinca 2019., Home Credit Slovakia, C-290/19, EU:C:2019:1130, t. 28. i navedena sudska praksa).

45 U članku 10. te direktive sadržane su informacije koje moraju jasno i sažeto biti definirane u ugovoru. Sud je već presudio da članak 10. stavak 2. navedene direktive provodi takvo usklađivanje u vezi s elementima koji moraju obvezno biti uključeni u ugovor o kreditu (presuda od 5. rujna 2019., Pohotovosť, C-331/18, EU:C:2019:665, t. 50.).

46 Usto, kao što je navedeno u točki 38. ove presude, u skladu s člankom 22. stavkom 1. Direktive 2008/48, ako ona sadržava usklađene odredbe, države članice ne smiju zadržati niti uvoditi nove odredbe u svoje nacionalno pravo osim onih utvrđenih njome.

47 U predmetnom slučaju iz elemenata spisa podnesenog Sudu proizlazi da nacionalne odredbe o nekamatnim troškovima kredita samo utvrđuju gornju granicu i metodu izračuna tih troškova kao i posljedice nepoštovanja te gornje granice. U svakom slučaju, kao što je nezavisni odvjetnik istaknuo u točkama 59. i 60. svojega mišljenja, zadaća je suda koji je uputio zahtjev da provjeri nameće li nacionalno zakonodavstvo dodatne obveze informiranja.

48 S obzirom na prethodno navedeno članak 3. točku (g), članak 10. stavak 2. i članak 22. stavak 1. Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da im se ne protivi nacionalni propis koji predviđa metodu izračuna najvišeg iznosa nekamatnih troškova kredita koji se mogu nametnuti potrošaču, pod uvjetom da taj propis ne sadržava dodatne obveze informiranja koje se odnose na te nekamatne troškove kredita uz one predviđene navedenim člankom 10. stavkom 2.

### *Drugo pitanje*

49 Svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 1. stavak 2. Direktive 93/13 tumačiti na način da je iz njezina područja primjene isključena ugovorna odredba kojom se utvrđuju nekamatni troškovi kredita uz poštovanje gornje granice predviđene nacionalnom odredbom a da se pritom nužno ne uzimaju u obzir stvarno nastali troškovi.

50 S tim u vezi valja podsjetiti na to da je člankom 1. stavkom 2. Direktive 93/13, koji se odnosi na ugovorne odredbe koje su odraz obveznih zakonskih ili regulatornih odredbi, ustanovljeno isključenje iz njezina područja primjene koje je, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, podvrgnuto dvama uvjetima. S jedne strane, ugovorna odredba mora biti odraz zakonske ili regulatorne odredbe, a, s druge

strane, ta odredba mora biti obvezna (presude od 7. studenoga 2019., Kanyeba i dr., C-349/18 do C-351/18, EU:C:2019:936, t. 60. i od 3. ožujka 2020., Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, t. 31.).

51 Kako bi se utvrdilo jesu li ti uvjeti ispunjeni, Sud je zaključio da je na nacionalnom sudu da provjeri je li konkretna ugovorna odredba odraz odredbi nacionalnog prava koje se prisilno primjenjuju među ugovornim stranama neovisno o njihovoj volji ili onih koje su dispozitivne naravi i stoga automatski primjenjive, odnosno ako se ugovorne strane u tom smislu nisu drukčije sporazumjele (presuda od 3. ožujka 2020., Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, t. 32. i navedena sudska praksa).

52 Sud je također presudio da nacionalni sud mora voditi računa o tome da, osobito s obzirom na cilj navedene direktive, odnosno zaštitu potrošača od nepoštenih odredbi u ugovorima koje su prodavatelji robe ili pružatelji usluga sklopili s njima, iznimku uspostavljenu njezinim člankom 1. stavkom 2. treba tumačiti usko kako bi se osigurao njezin korisni učinak (vidjeti u tom smislu presude od 10. rujna 2014., Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, t. 77. i od 20. rujna 2018., OTP Bank i OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, t. 54. i navedenu sudsku praksu).

53 U svakom slučaju valja podsjetiti na to da je ugovorna odredba sadržana u ugovoru koji je prodavatelj robe ili pružatelj usluge sklopio s potrošačem isključena iz područja primjene te direktive samo ako je ta ugovorna odredba odraz sadržaja obvezne zakonske ili regulatorne odredbe u smislu članka 1. stavka 2. Direktive 93/13, u vezi s njezinom trinaestom uvodnom izjavom (vidjeti u tom smislu presudu od 10. rujna 2014., Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, t. 80.).

54 Takvo je isključenje opravdano činjenicom da se može pretpostaviti da je nacionalni zakonodavac uspostavio ravnotežu između svih prava i obveza strana u određenim ugovorima, a koju je zakonodavac Unije izričito namjeravao očuvati (presude od 21. ožujka 2013., RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, t. 28. i od 3. travnja 2019., Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, t. 33.).

55 Iako je Sud u svojoj sudskoj praksi razvio kriterije tumačenja članka 1. stavka 2. Direktive 93/13, sud koji je uputio zahtjev je taj koji iz njih treba izvući konkretne zaključke.

56 U predmetnom slučaju valja podsjetiti na to da, uz pridržaj provjera koje su s tim u vezi zadaća suda koji je uputio zahtjev, ugovorna odredba kojom se samo provodi metoda izračuna gornje granice nekamatnih troškova kredita „odražava, strogo govoreći, predmetnu nacionalnu odredbu (vidjeti u tom smislu presudu od 3. travnja 2019., Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, t. 35. i 36.).

57 Naime, čini se da navedena odredba sama po sebi ne određuje prava i obveze ugovornih strana, nego samo ograničava njihovu slobodu utvrđivanja nekamatnih troškova kredita iznad određene razine te ni na koji način ne sprječava nacionalni sud da nadzire eventualnu nepoštenost takvog utvrđivanja, čak i ispod najviše zakonske gornje granice.

58 S obzirom na prethodno navedeno, članak 1. stavak 2. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da iz njezina područja primjene nije isključena ugovorna odredba kojom se utvrđuju ukupni nekamatni troškovi kredita uz poštovanje gornje granice predviđene nacionalnom odredbom a da se pritom nužno ne uzimaju u obzir stvarno nastali troškovi.

## Troškovi

59 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

1. **Članak 3. točku (g), članak 10. stavak 2. i članak 22. stavak 1. Direktive 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ treba tumačiti na način da im se ne protivi nacionalni propis koji predviđa metodu izračuna najvišeg iznosa nekamatnih troškova kredita koji se mogu nametnuti potrošaču, pod uvjetom da taj propis ne sadržava dodatne obveze informiranja koje se odnose na te nekamatne troškove kredita uz one predviđene navedenim člankom 10. stavkom 2.**

2. **Članak 1. stavak 2. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima treba tumačiti na način da iz njezina područja primjene nije isključena ugovorna odredba kojom se utvrđuju ukupni nekamatni troškovi kredita uz poštovanje gornje granice predviđene nacionalnom odredbom a da se pritom nužno ne uzimaju u obzir stvarno nastali troškovi.**

Potpisi